

Vogelreis Extremadura en Coto Doñana (7 t/m 16 april 2015)

Deelnemers: Godfried Schreur (reisleiding), Marie-José, Hans, Beb, Anneke, Aldo, Marianne, Monique, Hanny, Koosje (verslag).

Dinsdag 7 april Amsterdam – Trujillo

's Morgens namen wij om 11.00 uur het vliegtuig naar Madrid. Het leek er even op dat vier van ons de vlucht zouden missen omdat er rook in de Schiphol tunnel was en er geen treinen reden. Gelukkig konden wij alle negen op tijd door de poortjes, uitgezwaaid door Laurens Steijn. Godfried stond in Madrid klaar met zijn splinternieuwe appelgroene busje waar we nét niet allemaal in pasten. Gelukkig had Hans zich bereid verklaard om tijdens deze reis een personenauto te besturen. Voordat wij vertrokken bewonderden we eerst nog 'El Rapto de Europa', een beeld van Botero, dat pal naast de luchthaven staat.

In een stralende zomerzon reden wij op een vierbaansweg de ruim 300 km naar Trujillo. Bijna elke elektriciteitsmast bleek bezet door nestelende ooievaars. Tijdens een koffiestop zagen we Grauwe gors en Kuifleeuwerik, soorten die elke reisdag nadrukkelijk van zich zouden laten horen. In een poel naast de parkeerplaats zaten nog Koereiger, en Grote en Kleine zilverreiger. Een tweede stop, waarvoor wij even de snelweg verlieten, leverde ons een Kuifkoekoek op. Deze vogel komt bijna alleen op het Iberisch schiereiland voor, dus was voor veel van ons een 'lifer'. Rond half acht kwamen we aan bij ons hotel, het prachtig in de steppe gelegen Hotel Casa Rural Las Canteras bij Trujillo. We werden verwelkomd door klepperende ooievaars, een roepende Kleine trap, en door Paco en zijn moeder, die samen het hotel bestieren. In de eetzaal met schitterend uitzicht aten we 'cardillo', waarin Paco's moeder zelf geplukte distelbladeren had verwerkt.

Woensdag 8 april Steppe rond het hotel

's Nachts was het weer omgeslagen. De hele dag waaide het en was het koud en kil. Geen goed vogelweer, zou je denken. Maar een wandelingetje direct na het ontbijt leverde al veel moois op. In een decor van paarse pollen Kuiflavendel, Slangenkruid, Witte brem en kleverig Zonneroosje zagen we Kuif-, Thekla- en Kalendarleeuwerik, Iberische klapekster, twee vliegende Kleine trappen en een Kuifkoekoek. Vale gieren vlogen laag langs bij gebrek aan thermiek. Met de auto speurden we die dag de directe omgeving verder af. We kruisten meermalen de eeuwenoude route van de 'trashumancia', waarlangs schaapskudden in het voorjaar verplaatst werden naar het noorden van Spanje. We zagen onze eerste Grote trappen, Hoppen, Blauwe eksters en veel Grauwe kiekens. En op een hek vlak langs de weg liet een Blonde tapuit zich zien. Een Beflijster zorgde voor veel opwinding, want deze wordt bijna nooit in Extremadura waargenomen. De plantenliefhebbers onder ons werden blij van *Ophrys tenthredinifera* (wolzweverorchis) en *Anacamptis champagneuxii* (blesharlekijn), prachtige orchideeën op een kalkrijke plek in de berm. Op een lunchplek uit de wind zagen we zangvogels als Cirlgors, Europese kanarie en Kleine zwartkop.

Op de terugweg waren we getuigen van een bijzonder schouwspel. Een hond deed zich te goed aan een dood schaap, op eerbiedige afstand gadedeslagen door de schaapskudde. Een stukje verderop wachtten vier Vale gieren, een Monniksgier en een Aasgier geduldig hun beurt af. Een Zwarte en Rode wouw volgden nieuwsgierig de gebeurtenissen vanaf een paaltje. Een Hop hipte voorlangs. Wat een tafereel!

Donderdag 9 april Naar het noorden: Jaraicejo, Embarse de Arrocampo, Almaraz

De hele dag regen. Wat je noemt echt slecht weer. 's Morgens reden we in noordelijke richting door dehesas ('boomweiden'), een voor de Extremadura kenmerkend landschap waarin natuur en extensieve landbouw prachtig samengaan. Onder Steeneiken bevinden zich grazige vegetaties, struiken of graan. Beroemd streekproduct is de 'pata negra', ham afkomstig van varkens die uitsluitend eikels van de dehesas hebben gegeten.

Bij Jaraicejo doorzochten we in de regen de struikvegetaties. We hoopten op Grasmussen, maar zagen alleen een Slangenarend, hoog in een elektriciteitsmast. En de Grauwe gors. Een dapper vogeltje dat onder alle omstandigheden door blijft zingen, niet gehinderd door regen of storm. Verder zoeken had met dit weer geen zin, dus we zetten koers richting Arrocampo. Vanuit de auto meende Godfried een Vuursalamander te zien op het asfalt. Of toch een takje? We keerden om, en inderdaad: een Vuursalamander! Heel even waren we blij met de regen, want bij zonnig weer hadden we deze beauty nooit waargenomen. Op naar Arrocampo. Het stuwmeer wordt gebruikt om de nabijgelegen kerncentrale te koelen. Vreemde flarden waterdamp hingen boven het wateroppervlak. Dankzij het stabiele waterpeil is er een mooie oevervegetatie in het meer, waar veel moerasvogels huizen. We zagen Purperkoet met jongen, en acht (!) reigersoorten: Grote en Kleine zilverreiger, Koereiger, Blauwe en Purperreiger, Ralreiger, Kwak en Woudaapje. De laatste liet zich ongekend goed zien. Aan de andere kant van het stuwmeer liepen bij een drinkpoel Steltkluten, Bosruiter, Oeverloper en heel veel Gele kwikken. Na grondig speurwerk bleek dat het om twee ondersoorten ging: behalve de gewone 'flava' ook de 'flavissima' (Engelse gele kwikstaart). We sloten het dagprogramma af met een bezoek aan de kalkrijke bergruggen van Almaraz. In een kwartier tijd zagen we in El Sierro zeven soorten orchideeën: *Orchis italica* (italiaanse orchis, oftewel naked man orchis), *Ophrys speculum* (spiegelorchis), *Ophrys scolopax* (snippenorchis), *Ophrys lutea* (gele orchis), *Ophrys incubacea*, *Anacamptis conica* en de *Ophrys tenthredinifera*. De laatste hadden wij woensdag ook al gezien.

's Avonds na het eten lieten rond het hotel Steenuiltjes en Veenmollen van zich horen.

Vrijdag 10 april Steppen van Trujillo en Caceres en stuwmeer van Guadiloba

Deze dag gingen we nogmaals op zoek naar steppevogels. We zagen flink wat baltsende Grote trappen. Het mannetje keert zijn verenkleed binnenstebuiten tot een wit 'schuimbad', waardoor het moeilijk is om te zien wat voor- en achterkant van de vogel is. Bizarre pose, maar prachtig om te zien. Van heel veraf zagen we zowel Witbuik- als Zwartbuikzandhoenders. In een café in Santa Marta, op een pleintje met sinaasappel- en moerbeibomen, konden we één Witbuikzandhoen diep in de ogen kijken. We bewonderden het prachtige verenkleed dat ondanks de nicotineaanslag nog goed te zien was. Na de koffie reden we verder en passeerden een lange rij telefoonpalen met nestkasten voor de Scharrelaar. Enkele exemplaren van deze kleurrijke vogels bleken al terug uit Zuid-Afrika en lieten zich goed fotograferen. Ook Kleine torenvalk en Kauw hadden belangstelling voor de nestkasten. We aten onze lunch op aan de oever van het stuwmeer Embalsa de Guadiloba en zowaar, de zon brak door! Boven de bloeiende Kuiflavendel gonsde het ineens van de bijen. Ook Kleine vuurvliinder, Distelvlinder en Resedawitje werden actief. Een Vlinderorchis (*Orchis papilionacea*) stond uitbundig te bloeien. Langs het water liepen Groenpootruiter, Steltklut en Tureluur. Op weg naar ons hotel zagen we Dwergarenden baltsen. Het kon weer niet op!

We aten die avond in Trujillo een fantastische en overvloedige maaltijd en leerden het verschil tussen gewone en vale gierzwaluwen. Een mooie stad, met op elke toren klepperende ooievaars.

Op de landweg richting hotel zag Godfried in het licht van zijn koplampen veel amfibieën. Hij stopte steeds, raapte ze op en zo maakten wij kennis met Spaanse knoflookpad, Ribbensalamander, Kleine marmersalamander en Rugstreepad. Wat een onwaarschijnlijk rijke natuur hier in de Extremadura.

Zaterdag 11 april Nationaal Park Monfragüe

Op onze laatste dag in de Extremadura bezochten we Nationaal Park Monfragüe, een van de mooiste plekken in Europa om roofvogels te zien. Het duurde wel even voordat de mist helemaal opgetrokken was, dus we maakten eerst twee stops in het gebied rondom het Nationaal Park. Bij de Arroyo de la Vid maakten we kennis met een mannetje en vrouwtje Baardgrasmus en even verderop vlogen in de dehesas Appelvink, Roodkopklauwier en onze eerste Bijeneters. Toen het helemaal opgeklaard was reden we naar de Salto del Gitano, een rotspartij aan de oever van de Taag. In een heerlijke zomerzon genoten we van vele vale en enkele Monniks- en Aasgieren, van Grijs gors en Blauwe rotslijster, en van de zwarte ooievaar die op een rots in het water zat te broeden. We reden verder naar La Portilla del Tietar. We zagen hier de prachtige Spaanse pijpbloemvlinder en de zeer zeldzame Spaanse keizerarend. Een waarneming waar je mee thuis kunt komen! We hielden even pauze in een dehesa met kurkeiken. Het duurt zo'n dertig jaar voordat de bast van deze eik geschikt is voor de kurkproductie. En maar eenmaal in de negen jaar kan er kurk geoogst worden. Veel wijnflessen worden tegenwoordig afgesloten met schroefdoppen. Daardoor krijgt de kurkproductie in Extremadura een flinke knauw. Voortaan wijnflessen met kurken kopen dus.

Onder het regime van Franco zijn veel dehesas omgevormd tot eucalyptusplantages voor de papierindustrie. In Monfragüe is inmiddels op grote schaal eucalyptus gekapt en zijn er weer eiken aangeplant.

We zagen die middag nog een Cleopatra vliegen, een echt mediterrane vlindersoort. En aan het eind van de middag stopten we nog even bij de Mirador Puente del Cardenal, bij een brug over de Taag. Daar vlogen een paar Alpengierzwaluwen, duidelijk groter en sneller dan de gewone en de Vale gierzwaluw. Het werd tijd om te eten. Nog even tanken en dan naar ons hotel. Maarrr.. de benzinepomp waar op gerekend was bleek van de ene op de andere dag gesloten en de auto van Hans had nog maar een paar druppels brandstof. Afijn, Hans bleef achter, Godfried bracht de rest van de groep naar het hotel, waarna hij een jerrycan benzine in Trujillo haalde en naar Hans terugreed. We aten laat, maar waren blij met een mooie tussenstand: in totaal hadden we al 130 vogelsoorten gezien!

Zondag 12 april Van Extremadura naar Coto Doñana

Tussen ons steppehotel en El Rocio in de Doñana liggen ongeveer 350 km. Onderweg bezochten we een paar interessante vogelgebieden. Allereerst stopten we bij de rijstvelden van Santa Amalia, waar we op zoek gingen naar de Tijgervink. Het bleek een uiterst lastige opgave om dit beweeglijke exootje in de kijker te krijgen, maar uiteindelijk lukte het. We zagen ook de Iberische gele kwikstaart (wit keeltje), een Lachstern en een groepje steltkluten. We reden verder naar Merida, de hoofdstad van Extremadura. Vanaf de oude Romeinse brug zochten we op eilandjes in de Guadiana naar de Buidelmees, die zich in eerste instantie alleen liet horen. Na lang speuren lukte het om hem ook goed te zien. Ook Purperkoet, IJsvogel, Kwak en Gewone, Vale en Alpengierzwaluw lieten zich zien. Mooie waarnemingen in een prachtige rivier. Na een kop koffie reden we verder naar het stuwmeer bij Alange. Behalve de Zwarte tapuit zagen we daar Havikarend en Steenarend. Alle vijf arenden van de Extremadura stonden nu op onze lijst.

Om ongeveer zes uur kwamen we aan in El Rocio. Dit wonderbaarlijke stadje ligt aan een lagune die oorspronkelijk deel uitmaakte van de delta van de Guadalquivir. El Rocio is bekend vanwege de jaarlijkse bedevaart. Met Pinksteren komen mensen van heinde en ver te voet, te paard of met de huifkar om de heilige maagd van El Rocio te aanbidden. En om te flaneren en te feesten.

Direct na aankomst in El Rocio zagen we al veel Steltkluten, Zwarte ibissen, Lepelaars en Flamingo's. Over de onverharde wegen reden we naar ons hotel, waar we na onderling geruil en met hulp van Felipe uiteindelijk allemaal een kamer vonden. We dineerden in een restaurant met schitterend uitzicht over de Madre de Las Marismas. 's Avonds laat kwaakten mediterrane Boomkikker en Iberische groene kikker naar hartenlust.

Maandag 13 april Omgeving El Rocio en Matalascañas

Direct na het ontbijt namen we uitgebreid de tijd om de lagune te bekijken. De eerste verrassing waren vijf Kwakken dichtbij de oever, dus goed te zien. We vergaapten ons aan lawaaige Steltkluten, Witwangstern en een vlucht Flamingo's. En op een rietstengel balanceerde een stelletje oeverzwaluwen. We reden naar het bezoekerscentrum van het Nationaal Park en maakte daar een wandelingetje onder de parasoldennen. De dennenappels daarvan bevatten keiharde zaden. Als die gekraakt worden komen pijnboompitten tevoorschijn. We zagen Bergfluit en hoorden in de verte de wiewaal. Blauwe eksters bleken makkelijk te lokken met een stukje brood. Het leverde prachtige foto's op. We reden door naar de badplaats Matalascañas om een stukje door de duinen te lopen. Op het strand zagen we tot onze grote verrassing een vrij grote groep Tuimelaars oostwaarts zwemmen. Verder leek het vrij rustig op zee, totdat wij ineens een Ralreiger zagen vliegen. Rechtstreeks uit Afrika. In de duinen vielen twee exotische plantensoorten op: de schijfactus en de prachtig gekleurde Hottentotvijg uit Zuid-Afrika. Het was intussen behoorlijk heet geworden. We reden verder naar Palacio del Acebron, een schaduwrijk landgoed waar Doña Ana in vroeger tijden jaagde. We maakten een wandeling en bewonderden o.a. Algerijnse zandloper, Carbonel hagedis, Spaanse pijpbloemvlinder en de orchideeën *Serapias lingua* (gewone tongorchis) en *Limnorum abortivum* (paarse aspergeorchis). In het bos zongen veel nachtegalen en even meenden we een Draaihals te horen. Op weg naar ons hotel stopten we nog bij La Rocina, een riviertje dat de Madre de las Marismas voedt. Vrijwel alle plasjes waren droog, dus we zagen minder dan we gehoopt hadden, totdat we ineens de Buidelmees hoorden. Even zoeken, en jawel, daar zagen we hem hoog in een populier bezig met zijn nest! Een prachtige afsluiting van deze mooie excursiedag.

Dinsdag 14 april Huelva

We reden westwaarts door prachtige bossen van parasoldennen en passeerden een ecoduct en diverse passages voor de Pardellynx. Bij de raffinaderijen vlak voor Huelva moesten we wel even slikken, maar het aangrenzende Parque Natural del Odiel (getijdegebied van de Odiel en de Rio Tinto) maakte alles goed. We speurden eerst in de zoutpannen en zagen onder andere enkele Flamingo's, Steltkluten en een Groenpootruiter. Verderop had de Visarend een broedplek gevonden. In een getijdenplasje zagen we een aantal Steltlopers, waaronder Bonte strandloper, Zilverplevier, Regenwulp. Een opvallende verschijning in de kwelder was de *Cistanche phelypaea*, de grote gele bremraap. En met heel veel geduld lukte het om te ontdekken dat een onbekende roepje afkomstig was van een Ortolaan! We vervolgden onze weg op de kilometers lange dijk in zee met het doel om verschillende meeuwensoorten te zien. Die waren daar echter nauwelijks. We aten ons lunchpakketje leeg en ontwaarden toen op een opgespoten terrein meerdere Strandplevieren en een groepje Dwergsterns. Een stukje terug zagen we later alsnog een groep meeuwen, waaronder enkele prachtige Audouins meeuwen. Er stond inmiddels meer water in de zoutpannen, dus we hoopten

om daar meer vogels te zien dan 's ochtends. En inderdaad stonden er grote groepen Steltlopers in de verte, maar door de zeer harde wind lukte het Godfried, Marie-José en Monique ook met de telescoop niet goed om te zien om welke soorten het ging. Eén groep vloog dichterbij. We konden toen mooi zwarte buikjes en zwarte oksels zien van respectievelijk synchroon vliegende bonte strandlopers en een paar zilverplevieren. Ook deze dag weer prachtige waarnemingen dus. Voor het eten bood Hanny ons een borrel aan, omdat zij het zo leuk vond dat zij met ons op reis was. Volgende keer mag zij wéér mee.

Woensdag 15 april Nationaal Park Coto Doñana

Al vroeg stapten we in een busje van natuurgids Javier om het Nationaal Park in te gaan. We reden door een natuurlijk bos, voornamelijk bestaande uit Kurkeiken, met daaronder Mastiekbomen, Dwergpalmen en Zonneroosjes. Ons voornaamste doel was hier de zeer zeldzame en bedreigde Pardellynx, die alleen nog maar voorkomt in Doñana (zo'n 80 exemplaren) en in de Sierra Morena (ca. 300 ex.). Een Pardellynx eet ongeveer één konijn per dag. Groot probleem is echter de door myxomatose en VHS-virus enorm afgenomen konijnenstand waardoor er onvoldoende voedsel is voor de lynx. Een andere bedreiging is het verkeer: er vallen ondanks de hekken nog steeds verkeersslachtoffers. Met het uitzetten van konijnen hoopt men het tij te keren, maar het blijft een zeer zorgelijke zaak. Misschien kwam het vanwege de mist, of gewoon omdat de kans om er een te zien heel klein is, hoe dan ook, we hebben geen lynx gezien. Wél ontdekte Aldo een Bosuil, en zagen we veel Zwarte wouwen en een Rode patrijs die van wasbloempjes aan het eten was. We lieten het bos achter ons en reden door open land (waar Monique tussen eucalyptusstronken nog een steenuiltje ontdekte) het moerasgebied in. We genoten van de vele Ibissen, Flamingo's, Geoorde futen en vooral van de zang van de Grote karekiet. Wat een rijke moerasnatuur. Maar het zou nog veel indrukwekkender worden. Rondom het bezoekerscentrum José Antonio Valverde (genoemd naar één van de oprichters van het Nationaal Park) waren de bomen overladen met broedende Kwakken, Koereigers, Kleine zilverreigers en Zwarte ibissen. Een beeld om nooit te vergeten! Die middag hadden we een paar uur vrij om bij te komen. Na het eten zouden we dan weer energie hebben voor een avondexcursie. Anneke gebruikte haar vrije tijd voor een flamenco avontuur met Felipe. Helaas was behalve Felipe's vriendin niemand getuige, zodat we het met haar eigen verhaal moesten doen. Na het eten gingen we op zoek naar de Moorse nachtzwaluw. We hebben op drie plaatsen staan luisteren, maar hoorden alleen een Bosuil roepen in de verte.

Donderdag 16 april Weer naar huis, maar eerst nog vogelen

We hoefden pas half zes in Sevilla te zijn, dus hadden nog de hele dag om te vogelen. We reden in noordoostelijke richting door landbouwgebied. Het was prachtig weer. De weilanden kleurden paars en wit van de bloemen (vooral Slangenkruid en Kamille). We wilden nog een paar soorten scoren voor onze lijst en de eerste diende zich al snel aan. Tussen de sinaasappelboompjes liep een Griel! We hebben er lange tijd naar staan kijken, want hij liet zich prima zien. Ook Grijze wouw stond op ons verlanglijstje. We hebben op meerdere plekken grondig gezocht, maar helaas. We reden door naar het Centro de visitantes Dehesa de Abajo. Om koffie te drinken, en om de Knobbelmeerkoe te zien. Deze vogel komt in Europa alleen hier voor. Niet ver daarvandaan wordt een broedprogramma voor deze zeldzame vogel uitgevoerd. Vlak voor het bezoekerscentrum zagen we er meteen een zwemmen, met een ring om de hals. Het centrum is een bezoek beslist meer dan waard. Rondom broeden ooievaars in lage bomen, de weilanden zijn bijzonder bloemrijk in deze tijd van het jaar, en vanuit kijkhutten zijn in het stuwmeer grondelende Flamingo's, Geoorde futen, Purperkoe en Dodaars mooi te zien. Behalve Griel en Knobbelmeerkoe zagen we die laatste dag nog een derde

nieuwe soort, de Duinpieper. Veel van ons vonden het moeilijk om de Duinpieper te onderscheiden van de Kortteenleeuwerik, die ook tussen de Kluiten rondscharrelde. Met de Duinpieper (echt een soort voor gevorderden!) kwamen we op een eindtotaal van 183 soorten!

Marie-José zat er met haar schatting het dichtstbij en won een pak streekeigen rijst. Op weg naar het vliegveld stopten we nog een enkele keer. De Orpheusspotvogel was nog even goed te zien. En Beb ontdekte een Koninginnenpage. Marianne, zelf ervaren reisleader, bedankte Godfried namens iedereen voor deze fantastische reis. Toen was het tijd om naar het vliegveld te gaan. In Sevilla reden we over de brede en drukbevaren Guadalquivir, de rivier die Nationaal Park Doñana heeft vormgegeven. We namen afscheid van Godfried en bedankten hem nogmaals voor al het moois dat hij met ons gedeeld had.

Hasta la proxima vez!